

al in aanzijn riep.
 ert beslist al wat
 st God.
 an Kant, dat wel
 ner bij de weten-
 ken. Daarin mag
 s niet vermeld
 en oorsprong der
 slimmerige oerel
 bben ontwikkeld
 de saambotsing
 hamen, maar met
 zij zich niet in
 e vraag naar de
 der dingen, ver-
 lling.
 denken aan een
 eile rots van het
 denken kent de
 ewegingsvrijheid
 k de ongeloofve
 tegen den Al-
 r aarde.
 hen de verschijn-
 hen de Calvinis-
 m.
 niettegenstaande
 werkelijkheid ten
 h, als iets, waar-
 ar liggen de ver-
 hang dynamisch
 uden wordt door
 niet tot de wereld
 alomtegenwoor-
 e schepselen als
 t.
 ert ongetwijfeld
 ar haar causaal
 unt gekomen kan
 gs oploopen met
 atting huldigen
 waar zij onher-
 n samengaan to-
 el onderdeel van
 gebracht tusschen
 Het objekt der
 r samenhang, ligt
 Maar dynamisch
 voor, God werkt
 et. Doch aan den
 n door Geest en
 y van elk deel der
 het eigene in de
 haar beoefenaar
 tische wetenschap
 logie, in natuur-
 tie den levenden
 tus.
 aande is door de
 tienduizendmaal
 daar geen raad
 heid zien.
 g in haar schoot
 oit heen.
 happen uit elkaar,
 ap is ervan ver-
 de Scheppings-
 ar. Hij zal een-
 ellen en is er nu
 vergaderen beide
 Bij alle levens- en
 is, in Wien all-
 orgen zijn.
 an de christelijke
 ook in de weten-
 ls het meest kon-
 nse Christendom
 sche wetenschap
 preken, durft de
 oor te voeren als
 it bij zijn weten-

schappelijk zinnen en zoeken God in Christus ont-
 moet, zoo dikwijls de Schrift hem influistert: „het is
 de Heere”, smaakt hij gemeenschapsbeleving.
 In zijn wetenschap is de mystiek geen kontrabande,
 maar spreekt zij zelfs in het eerste en het laatste
 woord mee.
 Dat bewaart onze wetenschap voor verbodkilling,
 voor abstraktie, voor perkamentvlucht, voor verkillig,
 voor bevrozing.
 Dat doet onze wetenschap warmte uitstralen, waar-
 aan ook niet-wetenschappelijke zich kunnen koeste-
 ren; bezieling meedeelen, welke in de harten van on-
 geleerden doortintelt en op een toogdag als deze zal
 geen man van Calvinistische wetenschap zich de be-
 lijdenis schamen: ik vond bij mijn peinzigen en onder-
 zoekingen gedurig weer mijn God in Christus. Komt,
 maakt Hem met mij groot!

Eindelijk nog iets over den mystieken faktor in de
 methode der Calvinistische wetenschap.
 Ook hier zal ik weer niet naar wetenschappelijke
 volledigheid streven. Indien gij van die methode eeni-
 gen indruk hebt, ben ik voldaan. Het scherpst teekent
 zich voor u wellicht de lijn der methode af wanneer:
 gij leest en spelt artikel 2 der Statuten van onze Ver-
 eeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden
 grondslag. Zij toch staat voor alle onderwijs geheel en
 nitsluitend op den grondslag der Gereformeerde be-
 ginselen. Door uit te gaan van de Gereformeerde be-
 ginselen is de methode der Calvinistische wetenschap
 bepaald.
 Men heeft weleens geschertst, dat die Gerefor-
 meerde beginselen een mysterieuze grootheid zijn.
 Daarmee sprak men diepzinniger waarheid uit dan
 men zelf wel vermoedde.
 Men vergist zich ten eenenmale, indien men deze
 Gereformeerde beginselen beschouwt als een reeks
 van bepalingen, welke als met notarieele accuratesse
 kunnen worden vastgelegd. Men deed vaak alsof er
 van die beginselen een inventaris kon worden opge-
 maakt. Tot inventarisatie echter leenen zich wel win-
 kelwaren en magazijnartikelen, maar een levend orga-
 nisme spot ermee.
 Wanneer gij in een idyllisch oord een zomerhuisje
 huurt, zal de secure eigenaar u misschien een lijst aan-
 bieden van al wat er zich in bevindt om bij uw vertrek
 de controle te vergemakkelijken. Maar als uw kind
 bij verwanten gaat logeeren, zult gij er u wel voor
 wachten het een brief mee te geven van den volgende(n)
 inhoud: bringer dezels bestaat uit zooveel beenderen,
 zooveel spiervezels, zooveel bloedvaten, zooveel roode
 en zooveel witte bloedlichaampjes, zooveel psychische
 complexen, zooveel affekten. Het levende is geen op-
 telsoem. Het laat zich niet in kaartstelsel ordenen.
 Dit klemmt ook bij de Gereformeerde beginselen.
 Zeker het zijn ook denk- en kenbeginselen. En het
 is de roeping van de Calvinistische wetenschap daar-
 voor een formuleering te zoeken, welke zoo precies
 mogelijk is.
 Waant echter niet, dat zij daarin ooit geheel zal
 slagen.
 Want ze zijn denk- en kenbeginselen, omdat ze
 eerst en bovenal levensbeginselen zijn.
 Diezelfde beginselen dienen om richting te geven
 aan uw geloofs- en levenspraktijk, om basis te zijn
 voor een niet-wetenschappelijke Gods- en wereld- en
 levensbeschouwing. Veel is er in die beginselen, dat
 wel door intuïtie kan worden gegrepen, maar dat aan
 alle reflexie ontglipt.
 Weest dan op uw hoede, dat gij ze door boedel-
 beschrijving niet verzakelijkt, niet vermechaniseert;
 dat gij er de mystieke zenuwen niet uit snijdt; dat gij
 ze niet dood definieert.
 Hier komen vooral van pas wat men heel karakte-
 ristiek heeft geheeten de Gereformeerde voelhorens.
 De waarde van den mystieken faktor, waarvan de
 Gereformeerde beginselen zijn doorgelicht, kan voor
 de Calvinistische wetenschap nauwelijks te hoog wor-
 den aangeslagen.

Zoo is dan de mystieke faktor werkzaam en in het
 subjeet en in het objekt en in de methode van de Cal-
 vinistische wetenschap.
 In dien mystieken faktor bezitten wij de waarborg,
 dat het Gereformeerde volk nooit aan onze Universi-
 teit ontrouw zal worden, zoo deze trouw blijft aan
 onzen God, gelijk Hij door Christus in de Schriften
 ons tegemoet treedt.
 Die mystieke faktor bewerkt, dat het Gerefor-
 meerde Volk en onze Universiteit niet van elkander
 los te scheuren zijn, al poogt men hen te scheiden on-

der den spot: hoe kan een vereeniging van eersame
 middenstanders en renteniers en arbeiders nu over de
 wetenschap oordeelen!

Die mystieke faktor zorgt, dat er tusschen het Ge-
 reformeerde Volk en hen, die aan onze Universiteit
 arbeiden, ondanks alle verschil in intellektuele ont-
 wikkeling, een diep onderling begripen is, een begri-
 pen vanuit een éénheid, geboren uit den verborgen
 omgang met God.

Die mystieke faktor drijft, als in kritieke oogenblik-
 ken verkoeling en vervreemding dreigen. Volk en
 Universiteit door de kracht van Gods Geest en de
 liefde van Christus zeker en gewis elkander weer in
 de armen.

Die mystieke faktor vereenigt het Gereformeerde
 Volk en de mannen der Calvinistische wetenschap in
 den lof der aanbidding, die, wat ik u smeek, nooit tot
 een magische formule verwordt, maar waarachtige
 werkelijkheid blijve:

O, diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der
 kennis Gods! Hoe ondoortroefelijk zijn Zijn oordeelen
 en onnaspeurlijk Zijn wegen!

Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle
 dingen.

Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid.

HEPP.

Naschrift.

De discussie, welke hierop volgde, versloeg „De
 Standaard” aldus:

Mr S. de Vries Czn. verklaarde met buiten-
 gewoon veel ingenomenheid deze rede te hebben ge-
 hoord. Spr. vraagt of er toch niet een begin gemaakt
 kan worden met de inventarisatie der Geref. weten-
 schap. Curatoren, die moeten toezien of het onder-
 wijs is overeenkomstig de Geref. beginselen, heb-
 ben daar belang bij. (Hilariteit.) De onfeilbaarheid
 van Gods Woord is bijv. een beginsel. Tot een
 complete inventarisatie komen we niet, maar God
 heeft ons toch een aantal beginselen gegeven, die
 onveranderlijk zijn. In Catechismus en andere be-
 lijdenisschriften zijn er een aantal vastgelegd.
 Is Prof. Hepp met de afwijzing van de mogelijk-
 heid tot inventarisatie niet te ver gegaan?

Prof. Dr V. Hepp verklaart, dat hij, voor een
 vergadering van curatoren sprekende, over dit punt
 uiteraard breed zou hebben uitgewijd. Voor 't over-
 rige heeft spr. gezegd, dat het roeping is, de begin-
 selen zoo precies mogelijk te formuleeren.

Op het woord „inventarisatie” wilde spr. thans
 maar niet verder ingaan. Gewoonlijk wordt dit
 kwantitatief gebruikt en niet kwalitatief.

Mr Th. Heemskerk merkt op, dat toch 'n kwal-
 itatief gebruik van dit woord voorkomt.

Prof. Hepp bestreed dit, doch wees er op, dat het
 dan een strijd zou worden om een woord. Spr. wees
 juist inventarisatie af.

Een oogenblik dacht ik erover dit punt in ons blad
 breder uit te werken.

Maar zulk een nadere toelichting in het kader van
 deze rede zou toch altijd te kort zijn, en er eigenlijk
 niet in passen.

Natuurlijk zou het woord „inventarisatie” spoedig
 te verklaren zijn.

Doch hiermee ware men weinig gebaat.

De kwestie, welke er achter ligt en die ik zóó zou
 willen weergeven: „in hoever zijn de Gereformeerde
 beginselen te formuleeren” is te interessant, dan dat
 wij er ons met een paar kolommen van willen af-
 maken.

Vast behoort voor ons te staan, gelijk ik in mijn rede
 reeds zei, dat wij ons aan den plicht tot formuleering
 niet mogen onttrekken.

Evenzeer staat het echter voor mij vast, dat de Ge-
 reformeerde beginselen kwantitatief niet zijn te be-
 palen noch kwalitatief zich adaequaat (volkomen)
 onder woorden laten brengen.

Een soortgelijk vraagstuk bracht ik ter sprake in
 mijn geschrift: „De waarde van het dogma”.

Mogelijk voelt een van de referenten der komende
 jaren er zich wel toe aangetrokken deze kwestie tot
 zijn onderwerp te kiezen.

HEPP.

UIT DE SCHRIFT.

Wachten...

Mijn ziel wacht op den Heere, meer dan
 de wachtens op den morgen, de wachtens op
 den morgen....

Psalm 130:6

Wachten...
 Hebben wij daarvoor nog tijd?
 We hebben het zoo druk....
 Vandaag....
 en morgen....
 te druk om te wachten....
 Wachten op den Heere....

Hebben wij daarvoor nog geloof?
 Er gebeurt niets....
 vandaag niet....
 en morgen niet....

Stil staat de wachter op zijn vestingtoren, tu-
 rend in de wijde verte; hij rust gedurende zijn
 lange nachtwake in zijn trouwe wachten; hij mag
 wachten, want de morgen zal zeker komen.
 O, even schokt het wel: het duurt uren lang...
 Maar ze wachten, de wachtens op den morgen...
 de wachtens op den morgen....
 Daar is het zich uitstreken in de zekerheid,
 dat de morgen daagt.... Het duurt wel lang, maar
 het komt....
 Straks gaat het licht gloren, dan rijst statig de
 stralende zon brekend door den vluchtenden
 nacht — als een vuurzee vlamt het... de dag is
 daar.... het juicht en het zingt.

Wij kunnen niet wachten....

Maar toch....

Waar het kinderlijk geloof is, daar is het won-
 dere weten, dat er toch licht is; dat er toch schijnt
 de zon van Gods genade.

Alleen maar.... rondom ons is 't zoo vaak
 donker.

Heere.... wij zien niets.

En toch: wij wachten. Onze ziel wacht op U,
 want wij weten, dat Gij de Getrouwe zijt.

Want wij gelooven.

En daarom willen wij niet haasten.

Als het dan donker is voor de zaak van Gods
 koninkrijk, als het dan donker is in ons leven,
 Heere, leer ons dan wachten.

Als de wachtens op den morgen,
 de wachtens op den morgen....

J. W.

KERKELIJK LEVEN.

Belijdeniskerk en belijdende kerk.

Jaren geleden werd door ons betoogd, dat de
 kerk niet slechts moest zijn een belijdenis-
 kerk, maar bovenal een belijdende kerk.

Wij bedoelden er dit mee.

Het is niet genoeg, wanneer een kerk met zekeren
 trots haar belijdenis kan toonen; wanneer zij kan
 zeggen: die belijdenis is nimmer afgeschaft, maar
 is officieel nog altijd de mijne.

Want het geval doet zich voor, ook in de Her-
 vormde Kerk ten onzent, dat men officieel nog
 wel de oude belijdenisschriften heeft, maar dat
 ze voor de kerk als kerk dood kapitaal zijn ge-
 worden.

Er kunnen in zoo'n kerk groepen zijn voor wie
 die belijdenis nog altijd uitdrukking is van hun
 geloof, maar de kerk als kerk bewaart haar alleen
 zuinig als historisch monument.

Daartegenover nu stelden we, dat de kerk moet
 zijn belijdende kerk.

We gaven daaraan dezen inhoud, dat zij haar
 belijdenis in het heden nog ten volle belijden moet.
 Die belijdenis moet ook nu nog voor haar leven
 en niet voor het geringste deel rudiment zijn ge-
 worden.

Tegenwoordig hoort men soortgelijke stelling ver-
 kondigen: de kerk geen belijdeniskerk, maar een
 belijdende kerk.

Men bedenke echter wel, dat men er thans een
 beteekenis aan hecht, welke vierkant staat tegen-
 over die, welke door ons vroeger is verdedigd.

Men legt daarbij zoozeer nadruk op de aktie
 van het „belijden”, dat de „belijdenis” in het ge-
 drang komt.

Onlangs bespraken we nog de meening van Karl
 Barth.

Hij verkondigt het met kracht: de kerk moet
 spreken, moet belijden.

Maar of haar belijdenis nu dezelfde is van vroe-
 ger dagen, desnoods uitgebreid, doet er niet toe.

Het is voor hem het voornaamste, dat de kerk
 belijdt.

Wat ze belijdt, komt er minder op aan.

Zoover gaan de Barthianen in ons land niet.

Maar ze zijn toch door het hondje van Barth
 gebeten.

Ook zij stellen het „belijden” boven de „be-
 lijdenis”.

Als wij ons niet vergissen, beginnen zich op
 dit punt nuances onder hen af te tekenen.

Dit vraagstuk is echter nog te weinig bespro-
 ken dan dat we hier de verschillende meeningen
 scherp afgegrensd naast elkander zouden kunnen
 stellen.

Misschien is dit het groote gemeenschappelijke
 tusschen hen: de belijdenis diene niet als akkoord
 van gemeenschap in een kerk, men mag er de
 leden niet aan binden, men moet zeer ver gaan
 in het dulden van afwijkingen, alleen de kerkelijke
 colleges, de ambtsdragers moeten belijden en dan
 wel in Gereformeerden zin, zij moeten hun belijde-
 nis niet handhaven, maar propageeren.

Voor dit gevoelen vinden zij stellig steun in
 sommige uitdrukkingen van Hoedemaker in zijn
 laatste periode.